

Iedereen in Zeeland telt mee!

Verkiezingsprogramma 2019-2023 van de Partij van de Arbeid voor Provincie & waterschap

Inleiding

Zeeland is een prachtige provincie met een rijke historie en een prachtig landschap. De vaste en tijdelijke bewoners van Zeeland genieten van al het moois en unieks dat het Zeeuwse landschap, de cultuur en het water bieden en zijn daar trots op. De Partij voor de Arbeid staat voor een Zeeland waarin iedereen zich thuis en betrokken voelt en passend werk en een fatsoenlijk inkomen heeft. We gaan samen de uitdaging aan om het goede van onze provincie te behouden en slimme verbeteringen toe te passen. Zeeland, daar wil jong en oud zich vestigen!

In dit verkiezingsprogramma staan het bieden van bestaanszekerheid en het investeren in een toekomst die ons bindt centraal. We werken aan de problemen en uitdagingen bij vergrijzing, betaalbaar wonen, goed onderwijs, klimaatverandering, energietransitie, globalisering, flexibilisering, robotisering en de komst van arbeidsmigranten. We onderkennen de vele onzekerheden die met deze ontwikkelingen gepaard gaan. Deze veranderingen laten wij niet zomaar gebeuren. We strijden voor zekerheden van fatsoenlijk werk, betaalbaar wonen, duurzaamheid voor de toekomst en de bereikbaarheid van scholen, ziekenhuizen en andere voorzieningen. Pas als we genoeg zekerheden voelen zijn we sterk genoeg om veranderingen aan te kunnen en kansen naar een goede toekomst op te pakken.

Dit verkiezingsprogramma voor de periode 2019-2023 voor Provinciale Staten en de Algemene Vergadering van waterschap Scheldestromen kent daarom de volgende hoofdstukken.

Zeker zijn van:

1. Fatsoenlijk vast werk en goed onderwijs.
2. Betaalbaar wonen en prettig samenleven.
3. Een groene, gezonde en veilige omgeving.
4. Goede bereikbaarheid van onze steden en dorpen.
5. Een eerlijk en betrokken bestuur.

Elk hoofdstuk omvat concrete acties. De onderwerpen en acties in de hoofdstukken hangen samen. Er worden verbindingen gelegd tussen de verschillende domeinen. Versplintering van de samenleving leidt nergens toe. Verbindend is ook de manier waarop we in de politiek willen werken. Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder. Dat geldt voor individuen, voor organisaties en voor overheden. Samenwerking is nodig om de onzekerheden het hoofd te bieden en de kansen waar te maken.

Voor ons telt elke Zeeuw mee. Iedereen in Zeeland telt mee. De Partij van de Arbeid staat voor een politiek die bouwt vanuit de kennis en ervaringen van onze inwoners. Wij zijn wars van racisme en xenofobie en wensen niet samen te werken met partijen die polarisatie voorstaan.

Zo biedt de PvdA zekerheden voor een toekomst in Zeeland die rechtvaardig, solidair en vooruitstrevend is.

1. Fatsoenlijk vast werk en goed onderwijs

Passend werk met een goed inkomen is een belangrijk aspect van bestaanszekerheid. Veel Zeeuwen voelen dat deze zekerheden onder druk staan. Mensen maken zich zorgen over het verlies aan vaste banen, de opkomst van tijdelijke contracten, de komst van arbeidsmigranten of zijn onzeker over hun pensioen. Tegelijkertijd zijn er tekorten aan arbeidskrachten in de zorg, horeca en techniek.

De grote procesindustrie in de Zeeuwse haven- en industriegebieden zit in een veranderingsproces. De bedrijven moeten verduurzamen en zuiniger omgaan met grondstoffen, water en energie. De gunstige ligging tussen de Randstad en de grote Belgische steden biedt goede kansen om deze uitdagingen aan te gaan. De fusie van Zeeland Seaports en het Havenbedrijf Gent tot North Sea Port biedt een toekomstperspectief voor de Zeeuwse havens en industrie waarin duurzaamheid leidend is.

Tegelijk zien we Zeeuwse jongeren naar andere provincies trekken, terwijl Zeeuwse bedrijven staan te springen om vakmensen. De uitdaging is om de sterke sectoren van de Zeeuwse economie, zoals chemie, havens en logistiek, horeca en toerisme en de dienstverlening zodanig in te zetten dat wonen en werken in Zeeland nog aantrekkelijker wordt.

Juist in Zeeland moet de transitie naar een circulaire economie voorop staan, want in Zeeland zijn belangrijke clusters chemische industrie, landbouw en logistiek (havens) waar de uitdaging van transformatie juist het grootst is.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **duurzame bedrijvigheid**:

- De PvdA wil de duurzaamheidsambities van het Zeeuwse bedrijfsleven ophogen en industrieën uitdagen tot hogere prestaties. De uitdaging ligt dan met name bij het terugbrengen van de afhankelijkheid van gas en het beperken van de emissies van CO₂ en stikstof.
- De PvdA vindt dat Zeeland koploper moet worden waar het gaat om innovaties. Met name de aanwezigheid van windmolenparken op zee en de daarop gerichte dienstverlening bieden hiervoor uitstekende aanknopingspunten. De overstap naar nieuwe vormen van energie biedt ook kansen voor nieuwe werkgelegenheid.
- De PvdA zal bedrijven aanmoedigen die innovatieve activiteiten ondernemen die bijdragen aan een circulaire economie. Kennisinstellingen worden hierbij zeer nadrukkelijk betrokken.

De PvdA heeft de volgende standpunten **over fatsoenlijk en vast werk**:

- De PvdA wil dat de Provincie en het waterschap het goede voorbeeld geven en goed werkgeverschap laten zien waarbij een vast contract de norm is en dat ze anderen stimuleren dit voorbeeld te volgen.
- De PvdA wil dat de Provincie en het waterschap op een maatschappelijk verantwoorde manier aanbesteden, waarbij er aandacht is voor mensen met een afstand tot de

arbeidsmarkt en het tegengaan van flexwerk.

- De PvdA wil dat de Provincie en het waterschap meer stageplaatsen en traineeships voor jongeren creëren.
- De PvdA wil dat verdringing op de arbeidsmarkt wordt tegengegaan. We willen voorkomen dat werkgevers het tekort op de arbeidsmarkt misbruiken om met lage lonen en slechte huisvesting de loonkosten te drukken en kansen ontnemen voor onze werkzoekenden. Wij willen een einde maken aan arbeidsmigratie als verdienmodel op basis van kostenverschillen tussen buitenlandse werknemers en Nederlandse collega's. Wij staan voor fatsoenlijke huisvesting voor arbeidsmigranten en verwachten dat secundaire kosten op gebied van onderwijs, openbare orde en wonen op de langer termijn, meegedragen worden door inlenende bedrijven.
- De PvdA wil dat de Provincie in Den Haag en Brussel erop aandringt om de regels makkelijker te maken om over de grens te werken.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **goed onderwijs**:

- De PvdA wil investeren in Campus Zeeland, dat zich richt op het opleiden van vaklieden en academische geschoolden. Onderwijs, bedrijfsleven en overheden moeten hier samen de schouders onder zetten.
- De PvdA wil dat de provincie onderzoek en onderwijs stimuleert op het gebied van duurzame voedselproductie, klimaat, energie en kustbeheer.
- De PvdA wil dat de provincie via een op te richten fonds korting geeft op de studiekosten voor wie in Zeeland studeert of na studie elders terugkeert naar Zeeland.
- De PvdA wil laaggeletterdheid bestrijden. De PvdA wil laaggeletterdheid bestrijden en wil dat de Provincie en het Waterschap toegankelijke taal gebruiken in de berichtgeving, bijvoorbeeld op de website.
- De PvdA pleit ervoor dat ieder kind in Zeeland toegang heeft tot een Nederlandse middelbare school binnen een straal van 15 km van de woning.
- De Provincie laat een cultuurbus rijden, die op schooldagen op afroep middelbare scholieren naar educatief waardevolle plaatsen in Zeeland brengt.
- De Provincie gaat meer werk maken om Zeeuwse jongeren met de Zeeuwse politiek bekend te maken. Statenleden, ambtenaren en/of leraren maatschappijleer kunnen de leerlingen vertellen over de taken en het belang van de provinciale politiek.

2. Betaalbaar wonen en prettig samenleven

Een dak boven je hoofd is een van de meest belangrijke mensenrechten. We constateren dat het steeds moeilijker wordt om in Zeeland een goede en betaalbare woning te vinden. Starters hebben moeite om aan een betaalbare huur- of koopwoning te komen. Terugkerende studenten voelen zich genoodzaakt opnieuw bij hun ouders te gaan wonen, terwijl ze jaren op een wachtlijst staan voor een sociale huurwoning. Daarnaast is ook meer behoefte aan woningen die passen bij de behoeften van onze ouderen.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **goed en betaalbaar wonen**:

- De PvdA wil dat passende, betaalbare woningen beschikbaar zijn voor iedereen.
- De PvdA vindt dat er meer geïnvesteerd moet worden in de omvorming van de woningvoorraad naar de behoeften van jongeren en ouderen.
- De PvdA wil minimaal 1000 extra sociale huurwoningen per jaar voor ouderen, dichtbij voorzieningen en voor starters die kiezen voor Zeeland.
- De PvdA wil dat de Provincie bemiddelt tussen gemeenten, zodat deze goede afspraken kunnen maken over woningbouw.
- De PvdA wil dat verdringing op de woningmarkt tegen wordt gegaan. Hierom gaan we aan de slag om huisvesting van arbeidsmigranten goed te regelen.
- De PvdA wil dat de provincie betrokken wordt bij het tot stand komen van te bouwen woonwijken in kleine kernen wanneer de leefbaarheid onevenredig wordt aangetast. Hierin is het omgevingsplan leidend.

Er is een Zeeuwse visie nodig om te voorkomen dat gezondheidsverschillen groeien. We willen dat de volgende onderwerpen een plek krijgen in de visie: integraal werken, laagdrempelige toegang tot de zorg en investeren in sociale samenhang. Ook de nabijheid van zorg heeft onze volle aandacht. Het is niet de bedoeling dat Zeeuwen voor eenvoudige behandelingen ver moeten reizen.

De afstemming van zorgvoorzieningen en de samenwerking binnen de sector zorg en welzijn gaat nog steeds niet goed. Gemeenten zeggen samenwerkingen op en de initiatieven om de stem van de Zeeuw te versterken lopen vast. Gezien de schaal van Zeeland en de vergrijzing willen wij dat de provincie zich blijft inzetten voor de gezondheid van de Zeeuwen.

Samen met de gemeenten maakt de provincie zich hard voor een sluitend zorgaanbod. Dit betekent keuzevrijheid voor de persoon die zorg nodig heeft en gezamenlijk inkopen (zodat ook kleine aanbieders met een meer specifiek aanbod mee kunnen doen) en laagdrempelige toegang tot de zorg. Daarbij realiseren we ons dat samenwerking tussen zorgaanbieders noodzakelijk is.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **gezondheid**:

- De PvdA wil dat gezond en gelukkig oud worden centraal staat.
- De PvdA wil dat de provincie Zeeland in samenwerking met gemeenten een duidelijke visie ontwikkelt met als uitgangspunt dat gezondheid meer is dan de afwezigheid van ziekte. We kijken nadrukkelijk ook naar gezonde voeding, lichaamsbeweging, zingeving, bestrijden van eenzaamheid, armoede en het hebben van een sociaal netwerk.
- De PvdA wil dat gezondheidsverschillen kleiner worden. Om dit te bereiken gaat de provincie samenwerken met georganiseerde inwoners, (zorg)ondernemers, andere overheden en kennisinstellingen.
- De provincie investeert in de afstemming van het aanbod van de beide ziekenhuizen in Zeeland om de kwaliteit te verbeteren. Dit geldt ook voor de geestelijke gezondheidszorg.
- De PvdA wil dat de provincie gemeenten ondersteunt bij onderlinge samenwerking, zoals in de jeugdzorg.
- De PvdA wil dat de provincie actief bemiddelt als het tussen gemeenten onderling dreigt mis te gaan, zoals met Porthos op Walcheren.

Cultuur heeft een grote waarde voor de samenleving. Zij stimuleert mensen in hun persoonlijke ontwikkeling en spoort hen aan om - alleen of samen met anderen - deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Een gevarieerd cultureel aanbod draagt daarnaast ook bij aan een goede woonomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en versterkt het toeristisch aanbod en de promotie van Zeeland. Cultuur is daarmee belangrijk voor leefbaarheid én werkgelegenheid.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **cultuur**:

- Diversiteit en een goede ruimtelijke spreiding van het Zeeuwse cultuuraanbod zijn van groot belang. Cultuur moet bereikbaar zijn voor jong en oud, hoog en laag opgeleid, en arm en rijk.
- De PvdA wil regelingen om ervoor te zorgen dat cultuur voor alle Zeeuwen rond de armoedegrens beschikbaar is.
- De culturele sector verdient het om in te investeren, niet om op te bezuinigen. De hiervoor beschikbare budgetten blijven daarom in de komende Statenperiode op zijn minst gelijk.
- Het Zeeuws Museum, het Watersnoodmuseum en de grote festivals zetten Zeeland op de kaart. Deze organisaties en initiatieven verdienen daarom de steun van de provincie. Activiteiten met een commerciële inslag moeten zichzelf bedruipen.
- Vernieuwende en in het oog springende kunst en cultuuruitingen op lokaal en regionaal niveau verdienen, aanvullend op bijdragen van gemeenten, ook een bijdrage van de provincie.

- Het Zeeuwse culturele erfgoed met monumentale binnensteden, industrieel erfgoed (zoals de stoomhijskraan), boerderijen, molens en archeologische monumenten is een essentieel onderdeel van de Zeeuwse identiteit. Het moet worden gekoesterd.
- Cultuureducatie is belangrijk voor de culturele ontwikkeling van mensen en maakt cultuur toegankelijk. De PvdA wil hier extra geld voor uittrekken.
- Waar mogelijk stimuleert de Provincie het tot stand komen van producties door in Zeeland verblijvende, scheppende kunstenaars op het gebied van de muziek (composities), film, toneel(teksten), dans (choreografieën) en de beeldende kunsten.
- De provincie Zeeland werkt samen met de dertien Zeeuwse gemeenten om Zeeland in 2033 culturele hoofdstad van Europa te maken.
- De PvdA ondersteunt initiatieven om een kenniscentrum over het slavernijverleden van Zeeland op te richten.

Een goede controle op het reilen en zeilen van bestuurlijk Zeeland is noodzakelijk. Niet alleen door de volksvertegenwoordiging, maar ook door de **Zeeuwse media** en onderzoeksbureaus als ZB|Planbureau.

De PvdA heeft daarom de volgende standpunten over **media**:

- De instandhouding van een gevarieerd en kritisch medialandschap is een belangrijk aandachtspunt voor het provinciaal bestuur.
- De PvdA wil dat de provincie jaarlijks vouchers geeft aan bijvoorbeeld gemeenten en instellingen voor onderzoek door ZB|Planbureau. Daarmee wordt de regionale inzet van het planbureau versterkt en neemt de waarde als geheel voor Zeeland toe.

Sport en bewegen zijn gezond en ook goed voor de sociale cohesie en de gemeenschapszin. Sportmanifestaties, zoals de Kustmarathon en het NK Tegenwindfietsen, versterken het imago en de bekendheid van Zeeland.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **sport**:

- Grote sportevenementen die Zeeland op de kaart zetten worden gesteund, op voorwaarde dat burgers en / of bedrijven substantieel participeren.
- Vernieuwende en in het oog springende lokale en regionale sportactiviteiten die een impuls geven aan sport en bewegen in de brede zin van het woord kunnen aanvullend op bijdragen van gemeenten door de provincie worden gesteund.
- De provincie en het waterschap moeten blijven investeren in een goed netwerk van fiets- en

voetpaden.

3. Een groene, gezonde en veilige omgeving

Zeeland heeft als deltagebied grote open ruimten en wijde horizonnen. Deze kernkwaliteit is één van de redenen dat mensen hier graag wonen en recreëren. De voedselrijke platen, schorren en slikken van de Ooster- en Westerschelde en het zoute water van de Grevelingen en het Veerse Meer zijn van groot belang voor gezonde populaties vissen, vogels en zeezoogdieren. Dit schept verplichtingen. Het Zeeuwse landschap is door de eigen cultuur en natuur dus het behouden dubbel en dwars waard.

Tallose studies laten zien dat mensen gezonder, gelukkiger en meer ontspannen zijn in een groene leefomgeving. Dat is een goede reden hierin te investeren. Daarnaast willen we onze leefomgeving ook voor de toekomst klimaatbestendig maken. Beide zaken zijn te realiseren door vergroening van de leefomgeving. Daarom gaan we aan de slag in de stedelijke omgeving en in het buitengebied. Uitgangspunten daarbij zijn zuinig ruimtegebruik, investeren in nieuwe natuur en voorrang aan de armste wijken.

We zien hier een taak weggelegd voor het onderwijs. De PvdA wil dat de Provincie onderzoek en onderwijs stimuleert op het gebied van duurzame voedselproductie, klimaat, energie en kustbeheer. Ook op het basis- en middelbaar onderwijs moet meer aandacht komen voor natuur, duurzaamheid en natuureducatie.

De PvdA heeft de volgende standpunten voor **het stedelijk gebied**:

- De PvdA wil dat de Provincie en het waterschap erop toezien dat gemeenten de leefomgeving aanpassen aan het veranderende klimaat met langere perioden van droogte en intensievere buien. In 2019 moeten alle gemeenten een klimaatstresstest hebben uitgevoerd.
- De PvdA wil groen in en rondom steden stimuleren, door meer stadslandbouw en stadstuinen, het bevorderen van biodiversiteit op bedrijventerreinen en het aanleggen van tijdelijke natuur op braakliggende bouwterreinen.
- Nieuwe huizen moeten allereerst direct aansluitend op dorpen en steden worden gebouwd. Nieuwe bouwlocaties in het buitengebied komen pas in beeld als deze in steden en dorpen niet gevonden kunnen worden.
- De PvdA wil uitlaatgassen in de Zeeuwse lucht beperken, elektrisch rijden stimuleren en bij vervanging van de wagenparken van de Provincie en het waterschap elektrische voertuigen aanschaffen.
- De PvdA is tegen de ontwikkeling van een grootschalige vervoer-as langs de N59 tussen Goes en Rotterdam dwars door de Zeeuwse Delta.
- De PvdA wil geen grote (verlichte) reclameborden.
- De PvdA wil groene, rookvrije schoolpleinen stimuleren.
- De PvdA wil dat Provincie en waterschap initiatieven om stoeptegels te vervangen door groen stimuleren (Operatie Steenbreek).

De PvdA heeft de volgende standpunten voor **het buitengebied**:

- De PvdA pleit ervoor dat Europese middelen voor agrarisch natuurbeheer en vergroening van de landbouw worden ingezet om het landschap en de bijbehorende natuurwaarden te versterken.
- De PvdA is tegen de ontwikkeling van nieuwe grootschalige verblijfsrecreatie en onderschrijft het beleid zoals geformuleerd in de Kustvisie.
- De PvdA vindt dat agrarische nieuwbouw in het buitengebied alleen mogelijk is als dit gepaard gaat met sloop van gebouwen elders.
- De PvdA vindt dat woningbouw in schuren in het buitengebied alleen mogelijk is wanneer dat aansluit aan de bebouwde kom.
- De PvdA wil werken aan herstel van bloem- en insectenrijke wegbermen, dijken en slootkanten en een goede vogelstand op akkers en in weilanden. Hiervoor moet een programma worden opgesteld, waarin de samenwerking van overheden, agrarische ondernemers en natuurorganisaties centraal staat.
- De PvdA wil dat in Zeeland ook een landbouw mogelijk is die niet mee hoeft in de concurrentiestrijd met de export. De biologische streekproducten zijn daar een voorbeeld van, maar ook bedrijven die inkomsten werven uit natuurontwikkeling of recreatie.
- De PvdA wil dat er een stimuleringsfonds komt met als doel boeren te ondersteunen om te experimenteren met innovatieve producten, om minder pesticiden te gebruiken en te zoeken naar alternatieven.
- Overschakeling naar biologische- of andere duurzame vormen van landbouw dient alle steun van de Provincie te krijgen. Verder wil de PvdA dat duurzame voedselproductie uit het zilte water verder wordt ontwikkeld.
- De PvdA is tegen de vestiging van nieuwe intensieve veehouderijbedrijven in Zeeland.
- Eerst leggen we de daken van Zeeuwse woningen, bedrijven en overheden vol zonnepanelen en daarna gaan we over op zonneweides, die zoveel mogelijk te worden geplaatst op terreinen met weinig ecologische en landschappelijke waarde.

- De PvdA is tegen de hobby-jacht. Schade door dieren aan landbouw, biodiversiteit of volksgezondheid moet op de eerste plaats worden voorkomen door preventieve maatregelen en door verjagen. Afschot van dieren door beheerders is alleen na zeer zorgvuldige afweging en als laatste redmiddel, acceptabel. De PvdA pleit voor een transparant registratiesysteem waarbij het aantal wild wat geteld is en geschoten is nauwkeurig en actueel wordt geregistreerd
- De PvdA vindt het belangrijk dat het natuurontwikkelingsprogramma in Zeeland voor 2027 wordt afgerond overeenkomstig de afspraken die daarover met het Rijk zijn gemaakt. Er moet zo snel mogelijk een actieplan gemaakt worden zodat de afgesproken taakstelling inderdaad wordt gehaald.
- De PvdA wil dat de Boom voor Boom regeling uitgevoerd wordt binnen de gestelde termijn van 2 jaar waarbij ervan uit wordt gegaan dat terug-plant op dezelfde locatie de voorkeur heeft.
- De PvdA wil dat het vergroenen van recreatieterreinen wordt gestimuleerd. We beseffen dat toeristen hierheen komen voor onze ongerepte kust. Als PvdA doen wij er alles aan om deze kust te beschermen tegen verdere verstening.
- De PvdA wil dat de Provincie paal en perk stelt aan de nachtelijke verlichting in het buitengebied en probeert waar mogelijk de verlichting terug te brengen.
- De PvdA wil dat de Provincie een onderzoek start naar geluidsniveaus in de Zeeland en, afhankelijk van de uitkomsten, een provinciaal geluidsplan opstelt om geluidsoverlast aan te pakken.
- De PvdA is tegen de komst van de mestvergister bij Rilland. Dit is een ongewenste ontwikkeling voor de omgeving en de volksgezondheid.
- Glastuinbouw wordt geclusterd op plaatsen waar al veel glastuinbouw is. Er is wat betreft de PvdA geen ruimte voor uitbreiding elders.

Onze provincienaam zegt het al. Zeeland bestaat uit land en zee. De Zeeuwse wateren zijn belangrijk voor onze visserij, het toerisme en de leefbaarheid. Het water is een zegen maar kent ook een bedreigende kant. Wij Zeeuwen vertrouwen op de Deltawerken. De Deltawerken hebben echter ook negatieve consequenties voor milieu, planten en dieren gehad: oevererosie en slechte waterkwaliteit zijn de duidelijkste voorbeelden. Daar komt nu de klimaatproblematiek bij. Een zeespiegelrijzing van één meter of meer in de komende honderd jaar heeft grote consequenties voor alle vormen van ruimtegebruik in en rond de Deltawateren.

De PvdA heeft de volgende standpunten voor **het gebied van de Deltawateren**:

- De PvdA wil dat de gevolgen van zeespiegelstijging voor natuur, recreatie en visserij in de Deltawateren zo snel mogelijk goed worden onderzocht.
- De PvdA wil de bijzondere kwaliteiten van de Deltawateren behouden en zo mogelijk te versterken.
- De PvdA wil een onderwaterreservaat in de Oosterschelde.
- De Provincie speelt een voortrekkersrol bij afstemming tussen gebruikers van de Oosterschelde (visserij, recreatie, schelpdier teelt, enzovoorts).
- De PvdA wil dat de Provincie onderzoek en onderwijs stimuleert op het gebied van duurzame voedselproductie, klimaat, energie en kustbeheer.
- De PvdA wil aquacultuur en de teelt van zeewier stimuleren, voor zowel productie van energie als levensmiddelen. Grootschalige bedrijfsbebouwing voor semi-industriële vormen van aquacultuur hoort op bedrijventerreinen.
- In het verlengde van de kustvisie moet zo snel mogelijk een breed gedragen en integrale visie voor de randen van de Deltawateren worden opgesteld, die de ruimte voor verblijfsrecreatieve ontwikkelingen langs de Deltaranden inperkt.

Wij onderschrijven de doelstelling om de CO₂-uitstoot in 2030 met 49% te verlagen ten opzichte van 1990. Er ligt een opgave om meer duurzame energie op te wekken en de nieuwe vormen van energie op een goede manier inpassen in het landschap. We willen dat iedereen hiervan mee kan profiteren. De kosten van de ze transitie mogen niet worden afgewend op Zeeuwen met het minste inkomen.

Dit leidt tot onze volgende standpunten richting de **energietransitie en emissies**:

- De PvdA wil niet dat de energietransitie een tweedeling oplevert. Mensen met een lager inkomen moeten in de gelegenheid worden gesteld om mee te kunnen doen.
- De PvdA wil dat omwonenden bij concentratiegebieden bij het plaatsen van windmolens op land kunnen meeprofiteren.
- Windmolens buiten concentratiegebieden zijn alleen mogelijk als breed gedragen burgerinitiatief vanuit een dorpsgemeenschap waarbij omwonenden kunnen meeprofiteren. Dit onder voorwaarden van o.m. sloop van de molen op het einde van de looptijd.
- De PvdA wil initiatieven als getijdenenergie, nieuwe vormen van landbouw en aquacultuur stimuleren en in het landschap op een passende manier vormgeven.

- De PvdA staat positief tegenover windmolens op zee. Daarbij dient verstoring op natuur en natuurlijke structuren zo veel mogelijk voorkomen te worden. De PvdA stimuleert het onderzoek naar de effecten van geluid onder water op dieren in Zeeuwse wateren.
- De PvdA wil meer werk maken van het gebruik van restwarmte voor verwarming van huizen. Voor uitbreiding van glastuinbouw is dit een voorwaarde.
- De PvdA wil ruimte voor snellaadstations langs provinciale wegen. De auto's van de Provincie Zeeland gaan elektrisch rijden.
- De PvdA wil dat door openbaar vervoer geen CO2 wordt uitgestoten.
- De PvdA maakt zich zorgen over de luchtkwaliteit in met name de Kanaalzone en het Oost-Zeeuws Vlaamse grensgebied. De PvdA vindt dat de belangrijkste bronnen voor luchtvervuiling in beeld moeten worden gebracht door het aantal meetpunten uit te breiden zodat plannen voor verbetering kunnen worden opgesteld en uitgevoerd.

4. Goede bereikbaarheid van onze steden en dorpen

Als vervoer niet goed geregeld is, kunnen reizigers daar veel last van hebben. Bijvoorbeeld als in een dorp bijna geen bussen (meer) stoppen of als in de stad het autoverkeer steeds vast staat en als mensen hun fietsen niet veilig kunnen stallen bij een treinstation of bushalte. Maar ook als mensen onveilige kruisingen passeren of wanneer een reis met het openbaar vervoer nauwelijks meer te betalen is. Pijnpunten in het verkeer die moeten worden aangepakt.

Een nieuwe baan binnen Zeeland zoeken wordt moeilijker wanneer je voor de Westerscheldetunnel moet betalen. Dat kan ook anders. Wij vinden dat Zeeuwen zeker moeten zijn van goede, toegankelijke en betaalbare mobiliteit. De PvdA wil een betrouwbare, schone en veilige manier van reizen op het platteland en in de stad. Voor ons staan de fiets en het openbaar vervoer op één, met overal in de provincie veilige fietspaden, goede stallingen en een betrouwbaar OV-netwerk. Ook willen we het openbaar vervoer naar en van Vlaanderen, Noord-Brabant en de Randstad sterk verbeteren.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **de Westerscheldetunnel**:

De PvdA wil een tolvrije Westerscheldetunnel. Wij zijn van mening dat heel Zeeland economisch en sociaal gebaat zou zijn bij een tolvrije tunnelverbinding.

- Tolheffing belemmert Zeeuwen, en Zeeuws-Vlamingen in het bijzonder, om zich optimaal te kunnen ontplooiën qua opleiding en werk. Het belemmert het participeren in de sociale gemeenschap, belemmert de toegang tot de mogelijkheden en kansen die elders in Zeeland of in de omliggende regio's worden geboden, en die door opschaling en concentratie van werk en voorzieningen steeds vaker alleen elders te vinden zijn.
- Tolheffing zorgt voor ongelijke behandeling binnen Nederland doordat het alleen in Zeeland wordt toegepast. Omdat er geen alternatieve route is moet men steeds vaker gebruik maken van de tunnel om toegang te houden tot die condities en middelen die mensen in staat stellen om hun levensdoelen te bereiken.
- Juist de groep die met die ontplooiingsmogelijkheden het minst bedeed is, en zich daardoor al qua afstand en reistijd ver bovengemiddeld moet inspannen om de toegang ertoe te behouden, wordt geconfronteerd met een extra belasting in de vorm van tol. Wij achten dat onrechtvaardig.
- Wij wijzen de aanwending van tolopbrengsten voor investeringen buiten het beheersgebied van de WST nadrukkelijk af.
- We entameren een onderzoek op welke wijze de tolheffing op korte termijn kan worden afgeschaft. Daarnaast wil de PvdA een door de Provincie georganiseerde actief ondersteunde en gefaciliteerde lobby om met alle betrokkenen (incl. het bedrijfsleven) ook de landelijke overheid te overtuigen hieraan een bijdrage te leveren.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **infrastructurele projecten**:

- De PvdA kiest voor goede en veilige verbindingen met de omliggende regio's, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Vlaanderen.
- De PvdA behoudt het karakter van het Zeeuwse landschap. Geen nieuwe grote infrastructurele projecten, behalve het verbeteren van de ontsluiting van Yerseke met de A58 (project Zanddijk) en de spoorverbinding tussen Terneuzen en Gent.
- De PvdA houdt vast aan het hoefijzermodel dat wegverkeer zoveel mogelijk om de Zeeuwse eilanden heen leidt. Niet de dammenroute en de Zeelandbrug, maar de A58 als hoofdverkeersader.
- De PvdA vindt dat minder geld besteed moet worden aan grootschalige en overbodige infrastructuurprojecten. Het oplossen van knelpunten op drukke of gevaarlijke wegen kan wel op onze steun rekenen.
- De PvdA wil een goede digitale infrastructuur. We willen in heel Zeeland een 4G-netwerk.
- Het waterschap wordt de wegbeheerder van het Zeeuwse buitengebied.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **openbaar vervoer**:

- De huidige lappendeken aan systemen leidt ertoe dat de gebruiker het overzicht kwijt raakt, dan wel teveel betaalt of niet op de plek van bestemming komt op het door hem/haar gewenste tijdstip. De PvdA pleit voor een Zeeuwsbreed onderzoek naar een (OV-)plan voor heel Zeeland, inclusief de veerdiensten. De versnippering over doelgroepen is nu groot en de huidige vormen van aanbesteding bevorderen dat.
- De PvdA houdt vast aan de kernlijnen van de bus, aangevuld met de buurtbus, haltetaxi, trein en de fastferry. Elk dorp en wijk houdt of krijgt een goed bereikbare, toegankelijke en veilige bushalte. Het verplaatsen van een (buurt)bushalte uit het dorp, zoals in IJzendijke, wordt in de toekomst voorkomen.
- De PvdA vindt de fastferry tussen Breskens en Vlissingen een openbaar vervoersvoorziening, die doordeweeks minimaal één keer per uur moet varen. Tijdens piekmomenten vaart de boot twee keer per uur.
- De PvdA ziet toekomst in nieuwe ontwikkelingen in het openbaar vervoer: slimme, snelle en goedkope oplossingen voor OV-problemen. We stimuleren het combineren van leerlingenvervoer en ander doelgroepenvervoer waar mogelijk.
- De PvdA wil dat knelpunten in het OV worden opgelost. De overstaptijd op treinstation Roosendaal wordt verbeterd. Ook willen we een betere aansluiting van bus 133 op

treinstation Middelburg. Bovendien moeten Gent, Antwerpen en Brugge vanuit Zeeuws-Vlaanderen beter bereikbaar worden.

- De PvdA wil de volgende belangrijke verbindingen in ieder geval behouden: veerpont bij Sluiskil en buslijn 19 tussen Hulst / Antwerpen / Breda.
- De PvdA wil de mogelijkheid van gratis busvervoer onderzoeken. Het liefst gratis openbaar vervoer voor iedereen. Als dat niet haalbaar blijkt zetten we in op gratis openbaar vervoer voor de minima.
- De PvdA zet zich in voor een volwaardige intercityverbinding met de Randstad en Schiphol.
- De PvdA wil een onafhankelijk digitaal meldpunt voor klachten en suggesties over het openbaar vervoer.
- De PvdA wil dat de Provinciale Staten zich inzet voor bus- en of treinverbindingen in de avond, met name van en naar uitgaanscentra en culturele evenementen.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **verkeersveiligheid**:

- De PvdA wil het verkeer veiliger maken door hard rijden en (onveilig) telefoongebruik in het verkeer aan te pakken.
- Voor de PvdA staan bij de aanbesteding van de volgende concessie voor het busvervoer duurzaamheid, kwaliteit en comfort centraal. Zeeuwse OV-bussen rijden op gas, waterstof of elektriciteit.

5. Een eerlijk en betrokken bestuur

Overall in Zeeland moet je kunnen vertrouwen op voldoende aanbod aan betaalbare woningen, op passend werk, goede zorg, bereikbare voorzieningen als onderwijs, maatregelen tegen wateroverlast en op een geleidelijke overstap op duurzame energie die voor iedereen betaalbaar is. Bij deze zaken is een inwoner van Zeeland afhankelijk van de kwaliteit van het bestuur binnen de provincie. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we willen zorgen voor goed bestuur in Zeeland.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **participatie**:

- De PvdA wil dat het VN Gehandicaptenverdrag wordt uitgevoerd
- Voor de PvdA is de norm dat Zeeuwen actief en vooraf betrokken worden bij kwesties die hen aangaan. Voor de Provincie gaat het daarbij allereerst om participatie bij planvorming en uitvoering. Daarnaast om het ondersteunen van initiatieven door de inwoners.
- De PvdA vindt het betrekken van jongeren bij het bestuur en de politiek van groot belang. De PvdA zal daarom jongeren blijven betrekken bij de politiek. Onder andere door stagiaires een kans te geven en door te pleiten voor traineeships.
- De PvdA wil Zeeuwen eerder en intensiever bij besluitvormingsprocessen betrekken, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de referendumverordening die Zeeland heeft. Zeeland gaat aan de slag met de Omgevingswet.
- De PvdA wil dat lokale initiatieven kunnen rekenen op een starterspakket (geld, steun / advies).
- De PvdA wil dat de provincie en het waterschap hun kennis inzetten om gemeenten te ondersteunen bij het versterken van initiatieven vanuit bewoners, verenigingen en stichtingen. Provincie en waterschap richten zij zich op initiatieven gerelateerd aan hun kerntaken.
- De Provincie en het Waterschap willen een adviserende stem voor een vertegenwoordiger van jongerenorganisaties in voorbereidende commissies.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **financiën**:

- De opcenten op de motorrijtuigenbelasting worden niet verder verhoogd.
- Waterschapslasten voor de ingezetenen moeten omlaag. Belastingen voor waterzuivering koppelen wij aan waterverbruik. Hiervoor hebben wij in september 2018 een motie ingediend in de algemene vergadering van het waterschap.
- Brussel-Straatsburg op Zeeuwse schaal is te gek voor woorden. Twee waterschapskantoren en twee vergaderlocaties openhouden is onnodig kostbaar. Eén van de twee kantoren van waterschap Scheldestromen wordt deze bestuursperiode verkocht.
- Het Btw-compensatiefonds is nu alleen voor gemeenten en provincies beschikbaar. Provincie en waterschap maken zich in Den Haag hard dat waterschappen ook toegang krijgen tot het fonds.
- De PvdA vindt het belangrijk dat het bestuur van de Provincie voldoet aan de uitgangspunten van soberheid en doelmatigheid en verwacht dat ook van organisaties die door de provincie worden gesubsidieerd. Zij moeten voldoen aan de uitgangspunten van de Wet Normering Topinkomens.
- De financiën van de Provincie moeten worden gepubliceerd op internet.
- De Provincie neemt het voortouw tot het oprichten van een landelijk fonds om vervuilende (chemische) industrieterreinen te saneren.
- De PvdA wil een onderzoekscentrum in Zeeland om innovatie aan te jagen. Wij willen voor de bekostiging een beroep doen op de € 100 miljard die de Europese Unie uittrekt voor innovatie.
- Drinkwater is een nutsvoorziening. De aandelen van drinkwaterbedrijf Evides zijn nu in handen van de PZEM. Deze aandelen moeten in handen komen van overheden in de provincie.
- De verkoopopbrengsten die PZEM heeft ontvangen na de verkoop van bedrijfsonderdelen moeten zoveel mogelijk geïnvesteerd worden in Zeeland.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **veiligheid**:

- De PvdA wil dat provinciale wegen en waterschapswegen die onveilig zijn als eerste aangepakt worden.
- De PvdA wil onderzoeken of de A58 volstaat als evacuatie-route bij een zwaar ongeval of ramp.
- De PvdA vindt dat vanwege de scheepvaart, de industrie en een kerncentrale langs de

Westerschelde een goede, afgestemde samenwerking tussen Provincie, gemeenten, waterschap, Veiligheidsregio Zeeland, North Sea Port en Havenbedrijf Antwerpen blijvend gestimuleerd moet worden.

- De PvdA wil de politie op het water, de douane en de marechaussee in Zeeland behouden. Ook spannen we ons ervoor in om de Marinierskazerne, zoals afgesproken, naar Zeeland te halen.
- De PvdA wil een veilige woonomgeving voor alle Zeeuwen. Niet alleen meer blauw op straat, maar ook meer rechercheurs in Zeeland. Ondernijning moeten we voorkomen en hard bestrijden.
- De PvdA wil een betere controle op de belastende uitstoot van fabrieken en schepen. Wij willen meer meetpunten in Zeeland en dat de gegevens openbaar gemaakt worden.
- De PvdA vindt dat de kerncentrales in Borssele en Doel gesloten dienen te worden.
- De PvdA wil de buisleidingenstraat uitbreiden om zo het vervoer van chemicaliën over de weg en het spoor te verminderen.
- De PvdA wil dat waterkeringen in Zeeland moeten voldoen aan de hoogste veiligheidseisen.
- De PvdA wil innovatieve vormen van kustverdediging onderzoeken en testen. Dijken kunnen niet oneindig worden opgehoogd.
- De PvdA wil dat provincie en waterschap hun kennis beschikbaar stellen aan (ontwikkelings)landen.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **overheden in Zeeland**:

- De PvdA wil dat Zeeland een zelfstandige provincie blijft.
- De PvdA staat voor intensieve ambtelijke samenwerking tussen de dertien gemeenten, de Provincie, het waterschap en de Rijksoverheid.
- De PvdA wil dat Zeeuwse overheden de voordelen van een ambtelijke fusie gaan onderzoeken. Het bestuur blijft dicht bij de inwoners en kennis en kunde binnen het ambtelijk apparaat wordt vergroot.
- De PvdA wil meer samenwerken met Vlaanderen, Noord-Brabant en Zuid-Holland, zodat een hoogwaardige voorzieningenniveau in stand kan worden gehouden. De regio kan samen een beroep doen op Europese subsidies voor economische versterking.
- De PvdA wil dat Zeeuwse overheden gezamenlijk producten en diensten inkopen, zodat kostenvoordeel worden behaald.
- De PvdA vindt dat het (openbaar) bestuur een afspiegeling van de Zeeuwse samenleving

dient te zijn. Dit vraagt emancipatie van ondervertegenwoordigde groepen.

- De PvdA wil dat de geborgde zetels in het algemeen bestuur van het Waterschap worden afgeschaft.
- Momenteel heeft Zeeland vijftien overheden, namelijk dertien gemeenten, de Provincie en het Waterschap. Wij zijn tegen nieuwe herindelingen opgelegd door de provincie. Wij zetten juist in op een betere samenwerking tussen deze vijftien overheden.

De PvdA heeft de volgende standpunten over **een moderne overheid**:

- De PvdA staat voor een moderne overheid die samen met alle relevante spelers de opgaven in kaart brengt, die domeinoverstijgend werkt en die sturing geeft aan anderen. Een actieve overheid die toekomstgericht denkt en op zoek is naar verbindingen om de maatschappelijke opgaven voortvarend aan te pakken.
- De PvdA wil Zeeuwen eerder en intensiever betrekken bij besluitvormingsprocessen. Lokale initiatieven en participatie van inwoners bij planvorming aanmoedigen.
- De PvdA vindt een goede controle op het functioneren van bestuurlijk Zeeland noodzakelijk. Zeeuwse media en onderzoeksbureaus als het ZB | Planbureau zijn daarbij belangrijk.
- De PvdA wil dat de subsidie voor Omroep Zeeland gelijk blijft.
- De PvdA wil dat ZB / Planbureau blijft bestaan. Wel wil de PvdA dat de provincie elke Zeeuwse gemeente jaarlijks vouchers geeft om onderzoeken door het planbureau te laten doen. Zo wordt het planbureau meer regionaal ingezet en neemt de waarde voor heel Zeeland toe.

De PvdA draagt LHBTI'ers een warm hart toe. We zijn blij dat de Provincie Zeeland sinds 2018 mede op ons initiatief de regenboogvlag hijst en regenboogprovincie is geworden. Hier stopt het niet. Wij willen dat alle LHBTI'ers zich in Zeeland thuis en gehoord voelen. Daarom willen we dat:

- De provincie Zeeland in het werkveld en op de middelbare scholen trainingen organiseert/ subsidieert over acceptatie van LHBTI'ers.
- Een Zeeuwse LHBTI-platform wordt opgericht waar jong en oud hun verhaal kwijt kunnen en kunnen worden geadviseerd, wanneer zij dit nodig achten.
- De zichtbaarheid van LHBTI'ers wordt vergroot, door als provincie Zeeland mee te doen aan de pride parade.

De PvdA is verbaasd dat Zeeuwse vrouwen nog altijd ondervertegenwoordigd zijn in de top van het Zeeuwse bedrijfsleven en bij de Zeeuwse overheden. Vrouwen bezitten immers dezelfde capaciteiten als mannen. Wij pleiten voor méér diversiteit. Daarom willen wij:

- Onderzoeken of een vrouwenquotum van minimaal 40% in de top van het provinciale en waterschapsambtenarenapparaat mogelijk is.
- Bij gelijke geschiktheid voor een topfunctie te pleiten voor een vrouw in plaats van een man.

De PvdA vindt dat iedereen gelijke kansen moet hebben in Zeeland, ook mensen die minder valide zijn. Daarom willen we dat:

- Het Zeeuwse ov extra rekening houdt met minder valide reizigers en waar nodig aanpassingen te (laten) doen.
- De app 'Ongehinderd' in het provinciaal beleid in te passen, zodat obstakels snel uit de weg worden geruimd.
- In te zetten op volledige uitvoering van het VN-verdrag voor gelijke rechten van de mens uit 2016.